

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu a soudce zpravodaje Davida Uhlíře a soudců Ludvíka Davida a Jaromíra Jirsy ve věci ústavní stížnosti stěžovatele **R. D.**, zastoupeného Mgr. Petrem Němcem, advokátem, se sídlem Slezská 1297/3, Praha 2, proti usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. srpna 2021 č. j. 20 Cdo 1430/2021-209 a proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 30. prosince 2020 č. j. 9 Co 645/2020-179, za účasti **Nejvyššího soudu a Krajského soudu v Ostravě**, Okresního soudu v Novém Jičíně jako vedlejšího účastníka řízení a společnosti PROFI CREDIT Czech, a.s., se sídlem Klimentská 1216/46, Praha 1 - Nové Město, zastoupené JUDr. Kateřinou Perthenovou, advokátkou, se sídlem v Hradci Králové, Velké náměstí 135/19, jako vedlejší účastnice řízení, takto:

I. Usnesením Nejvyššího soudu ze dne 3. 8. 2021 č. j. 20 Cdo 1430/2021-209 a usnesením Krajského soudu v Ostravě ze dne 30. 12. 2020 č. j. 9 Co 645/2020-179 bylo porušeno stěžovatelovo právo na soudní ochranu a na spravedlivý proces, zaručené v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a v čl. 6 odst. 1 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

II. Uvedená usnesení se proto ruší.

O d ů v o d n ě n í :

I.

Řízení před obecnými soudy

1. Ústavní stížností se stěžovatel domáhal, aby Ústavní soud vyslovil, že shora citovanými rozhodnutími obecných soudů bylo porušeno jeho právo na soudní ochranu a na spravedlivý proces, zaručené v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a v čl. 6 odst. 1 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

2. Stěžovatel podepsal se společností PROFI CREDIT Czech, a.s. (vedlejší účastnicí řízení před Ústavním soudem) dne 26. 2. 2013 Smlouvu o revolvingovém úvěru č. 9100711167, jejíž součástí byla i smluvní ujednání. Téhož dne uzavřel stěžovatel s vedlejší účastnicí i rozhodčí smlouvu, v níž bylo ujednáno, že případné spory ze smlouvy budou rozhodovány v rozhodčím řízení. Na základě smlouvy mu byl poskytnut úvěr ve výši 40 000 Kč, který měl být splacen ve lhůtě 36 měsíců. Smluvní odměna za poskytnutí úvěru činila 55 256 Kč a byla splatná ke dni poskytnutí úvěru. Stěžovateli tedy bylo reálně vyplaceno 40 000 Kč s tím, že splácel úvěr ve výši celých 95 256 Kč. Zároveň byla sjednána úroková sazba k uvedenému úvěru na 95 % p. a. Smlouva byla navíc zajištěna sérií smluvních pokut. V případě, že se dlužník dostane do prodlení se splácením hlavního dluhu je totiž zatížen nejprve dvěma jednorázovými smluvními pokutami splatnými do 10 dnů (smluvní pokuta ve výši 8 % v případě prodlení 15 dnů a dále po 30 dnech prodlení smluvní pokuta ve výši 13 %) a v případě prodlení s úhradou dvou splátek dle splátkového

kalendáře všechny doposud nesplacené závazky se stávají automaticky okamžitě splatnými. Stěžovatel byl dále zatížen smluvní pokutou ve výši 25 % z dlužné částky tedy z částky, která byla splatná v den následujícím po vzniku této smluvní pokuty a dále smluvní pokutou ve výši 0,15 % denně za každý den prodlení s úhradou nové jistiny. Úvěr byl dále zajištěn blankosměnkou s doložkou „bez protestu“.

3. Stěžovatel se v průběhu plnění splátkového kalendáře ocitl v prodlení s úhradou stanovených plnění, přičemž řádně uhradil částku ve výši 26 476 Kč. Vedlejší účastnice pak na celkové požadované pohledávce požadovala zbývající splátky ve výši 68 780 Kč, neuhrazené smluvní pokuty ve výši 8 % a 13 % z dlužné splátky, tj. v celkové ve výši 3 068 Kč, neuhrazenou smluvní pokutu ve výši 25 % z dlužné částky, tj. v celkové výši 17 195 Kč a smluvní pokutu ve výši 0,25 % denně z 68 780 Kč až do zaplacení. Přitom na posledně uvedené smluvní pokutě narůstal dluh stěžovatele každoročně o 62 762 Kč.

4. V roce 2014 byla proti stěžovateli jako povinnému zahájena exekuce k vymožení pohledávky ve výši 89 043 Kč s příslušenstvím a smluvní pokutou ve výši 0,25 % denně z částky 68 780 Kč na základě exekučního titulu - rozhodčího nálezu sp. zn. 101 Rozh 4192/2014 rozhodce JUDr. M T. Exekuce byla vedena JUDr. Zdeňkem Zítkou z exekutorského úřadu Plzeň - město a skončila dne 23. 4. 2019 úplným vymožením pohledávky, a to včetně nákladů exekuce. Exekutor vydal dne 6. 5. 2019 oznámení o skončení exekuce č. j. 108 EX 11374/14-086 s poučením, že dle ustanovení § 51 písm. c) zákona č. 120/2001 Sb., exekučního řádu zaniklo pověření exekutora k provedení exekuce. I přes zánik svého oprávnění exekutor téhož dne svým usnesením č. j. 108 EX 11374/14-087 exekuci zastavil, a to na základě návrhu vedlejší účastnice dle ustanovení § 268 odst. 1 písm. c) o. s. ř. Dne 13. 8. 2019 podal stěžovatel prostřednictvím svého právního zástupce návrh na zastavení a odklad exekuce u příslušného exekučního úřadu, neboť exekuce byla nařízena na základě nezpůsobilého exekučního titulu, což prý stěžovatel zjistil až po poradě se svým advokátem. Jelikož se dozvěděl, že po něm byly v exekuci vymoženy zjevně nemravné a přemrštěné nároky, na které neměla vedlejší účastnice dle hmotného práva nárok, učinil příslušný návrh, aby se domohl bezdůvodného obohacení v části, ve které se vedlejší účastnice za pomoci rozhodce protiprávně obohatila.

5. Exekutor řízení o návrhu povinného na zastavení exekuce zastavil svým usnesením č. j. 108 EX 11374/14-097 ze dne 23. 8. 2019 s odůvodněním, že exekuční řízení bylo již zastaveno usnesením soudního exekutora na návrh vedlejší účastnice a věc tak nelze znovu projednat. Stěžovatel podal proti danému usnesení odvolání ke Krajskému soudu v Ostravě, který svým usnesením č. j. 9 Co 667/2019-111 ze dne 25. 10. 2019 usnesení soudního exekutora zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení s odůvodněním, že exekutor již neměl pravomoc k dalšímu vedení skončené exekuce, a tedy ani rozhodování o návrhu povinného na zastavení exekuce. Exekutor následně postoupil návrh stěžovatele Okresnímu soudu v Novém Jičíně, jakožto soudu prvního stupně, který svým usnesením č. j. 57 EXE 1432/2014-102 ze dne 14. 7. 2020 exekuci v celém rozsahu zastavil, jelikož byla naplněna kritéria „zjevné nespravedlnosti“. Jelikož soudní exekutor nesouhlasil s výší přiznaných nákladů exekuce, napadl jej dne 20. 8. 2019 odvoláním. Odvolání podala dne 31. 8. 2020 i vedlejší účastnice.

6. Krajský soud v Ostravě, jakožto soud odvolací, ve svém usnesení č. j. 9 Co 645/2020179 ze dne 30. 12. 2020 řízení o návrhu stěžovatele na zastavení exekuce zastavil s odůvodněním, že o zastavení exekuce již nelze rozhodovat, když byla zastavena

usnesením soudního exekutora, s odkazem na usnesení Nejvyššího soudu č. j. 20 Cdo 2422/2020-289 ze dne 15. 9. 2020, kde Nejvyšší soud uzavřel, že exekutor nemá rozhodovat o zastavení exekuce, která již byla skončena vymožením. Pokud však exekutor skončenou exekuci zastavil, není takové rozhodnutí nicotné, a to i přesto, že je exekutor vydal mimo rámec své věcné příslušnosti a doplnil, že usnesení soudního exekutora vytváří překážku věci pravomocně rozhodnuté.

7. Nejvyšší soud poté potvrdil dané usnesení odvolacího soudu, když dovolání stěžovatele ze dne 26. 3. 2021 odmítl, přičemž ve svém odůvodnění opět odkázal pouze na své usnesení č. j. 20 Cdo 2422/2020-289 ze dne 15. 9. 2020.

II.

Ústavněprávní argumentace stěžovatele

8. Stěžovatel považuje závěry obecných soudů za nesprávné a neústavní. Sazba, za kterou mu vedlejší účastnice poskytla úvěr (tedy sazba 95 % p. a.), byla zcela jednoznačně v nesouladu s dobrými mravy, když více než šestkrát převyšovala běžnou úrokovou sazbu poskytovanou bankami v době uzavření. Z výše uvedeného rovněž vyplývá, že vedlejší účastnice si předmětné smluvní pokuty do smluvních ujednání zakomponovala nikoli proto, aby posílila své postavení, nýbrž aby se co nejvíce obohatila nad rámec sjednané úplaty.

9. Podmínky ve smlouvě podle stěžovatele jasně odpovídají kategorii smluvních podmínek, které spadají pod kritéria vymezená v nálezu Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 199/11 ze dne 26. 1. 2012, a to platí o to více, pokud méně nevýhodná smlouva spadá pod kritéria dle nálezu Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 4084/12 ze dne 11. 12. 2014. Smlouva je tak podle stěžovatele absolutně neplatná pro přičení se dobrým mravům dle ustanovení § 39 občanského zákoníku.

10. Stěžovatel rovněž upozornil na skutečnost, že dne 9. 6. 2021 podal k Ústavnímu soudu stížnost ve skutkově zcela totožné věci, týkající se téže vedlejší účastnice, a že byl se svou ústavní stížností úspěšný, když Ústavní soud svým nálezem sp. zn. III. ÚS 1536/21 ze dne 29. 9. 2021 překonal usnesení Nejvyššího soudu č. j. 20 Cdo 2422/2020-289 ze dne 15. 9. 2020, na které odvolací i dovolací soud odkazovaly. Stěžovatel má za to, že tento nálezn by měl být aplikován i v tomto případě přesto, že byl vydán až po vydání napadeného usnesení Nejvyššího soudu. Jádrem této věci je, že stěžovatelova exekuce skončila vymožením a až poté soudní exekutor na návrh vedlejšího účastníka svým usnesením exekuci zastavil, ačkoli k tomu již ze zákona nebyl oprávněn. Danou nemravnost a nepřiměřenost ilustruje sama skutečnost, že ačkoli stěžovatel obdržel od vedlejší účastnice úvěr ve výši 40 000 Kč a ještě před samotným rozhodčím řízením splatil částku 26 476 Kč, přesto na něm v exekuci byla vymožena celková částka ve výši 542 823,31 Kč. Z této částky pak obdržela celkem 456 453,51 Kč vedlejší účastnice a 86 369,80 Kč si ponechal na náklady exekutor.

11. Protože se povinní mohou dle ustálené judikatury v případě takových nemravných exekucí domáhat jejich zastavení i po jejich vymožení (tedy po jejich skončení), čehož si byla vedlejší účastnice vědoma, podala po skončení exekuce vymožením preventivně návrh na její zastavení (tedy učinila zdánlivě zcela zbytečný úkon) a exekutor na základě tohoto návrhu vydal usnesení o zastavení exekuce, ačkoliv k němu už neměl oprávnění, jelikož vymožením exekuce jeho oprávnění zaniklo.

Podle stěžovatele je tak zjevné, že vedlejší účastnice podala návrh na zastavení exekuce zjevně účelově, a sice pouze z důvodu, aby se uchránila nejen před dodatečným zastavením exekuce, ale i před uložením povinnosti hradit stěžovateli náklady řízení o zastavení exekuce. Exekutor, vědom si nesprávnosti svého postupu, pak zase sledoval ochranu svých nákladů exekuce, které by mu nemusely být v případě dodatečného zastavení exekuce přiznány.

12. Předmětné usnesení o zastavení exekuce bylo stěžovateli doručeno a ten se proti němu nijak nebránil, což mu nelze žádným způsobem vyčítat. Ostatně, proti čemu se měl bránit, když mu přišlo usnesení o zastavení skončené exekuce, kterou zaplatil, a nemohl jako právní laik pojmout žádné podezření o nesprávnosti takového rozhodnutí? Jak mohl rozeznat rozdíl mezi zastavenou a skončenou exekucí, tedy že se nejedná o synonyma? Tím spíše, když si v dané době nebyl ještě žádným způsobem vědom protiprávnosti předmětné exekuce, o které se dozvěděl, až když vyhledal svého právního zástupce.

13. Jakmile se stěžovatel dozvěděl, že exekuce, kterou uhradil, je protiprávní a je možné ji zastavit, podal návrh na zastavení exekuce. A zde nastává klíčový problém, když odvolací i dovolací soud s odkazem na usnesení Nejvyššího soudu č. j. 20 Cdo 2422/2020-289 ze dne 15. 9. 2020 dovodily, že stěžovatel se zastavení exekuce nemůže domáhat, protože o zastavení již bylo rozhodnuto (na návrh vedlejší účastnice) a že je sice pravda, že soudní exekutor neměl pravomoc takové usnesení o zastavení vydat, ale protože se stěžovatel proti zastavení nebránil, tak se nedá nic dělat.

14. Stěžovatel má za to, že takový výklad práva je skandální a zcela v nesouladu se spravedlností a s právním státem. Má za to, že vedlejší účastnice ve spolčení se soudním exekutorem, úřední osobou, si nechává vydávat rozhodnutí, k jejichž vydání nemá daná úřední osoba již žádné oprávnění. Tato úřední osoba to ví, ale přesto takové rozhodnutí vydá, aby tak uchránila vedlejší účastnici od nákladů a vydání bezdůvodného obohacení, kdyby stěžovatel přišel na její protiprávní jednání. Zároveň tím tato úřední osoba chrání i své již vymožené náklady exekuce. Tedy soudní exekutor záměrně vydává rozhodnutí, k nimž nemá pravomoc, aby ochránil své zisky a zisky vedlejší účastnice, pro kterou vede tisíce exekucí a je na ní tedy částečně ekonomicky závislý. Odvolací i dovolací soud však konstatuje, že pokud se stěžovatel takovému rozhodnutí předtím nebránil, tak takové rozhodnutí má přesto účinky věci pravomocně rozhodnuté. Dané tvrzení obou soudů je však v rozporu s judikaturou a zcela pomíjí tu skutečnost, že stěžovatel neměl k dispozici žádný účinný opravný prostředek.

III.

Vyjádření účastníků řízení

15. Ústavní soud si k posouzení celé věci vyžádal vyjádření účastníků řízení, vedlejších účastníků řízení, a zaslání příslušného spisového materiálu.

16. Exekuční senát Nejvyššího soudu ve vyjádření uvedl, že si je vědom toho, že po vydání ústavní stížností napadeného usnesení ze dne 3. 8. 2021 sp. zn. 20 Cdo 1430/2021 Ústavní soud vyhlásil nález ze dne 29. 9. 2021 sp. zn. III. ÚS 1536/21, v němž za obdobné situace připustil, že je na místě zastavit exekuci, která již jednou byla pravomocně zastavena, pokud důvod, pro nějž se exekuce opakovaně zastavuje, je ku prospěchu povinného (exekuce se opakovaně zastavuje proto, že exekuční titul od

počátku neobstojí proto, že plnění, která na jeho základě bylo vymáháno, je natolik nemravné, že jeho výkon je v rozporu se zásadami demokratického právního státu), a že si je zároveň vědom i usnesení Ústavního soudu ze dne 2. 2. 2021 sp. zn. I. ÚS 3473/21 a ze dne 9. 2. 2021 sp. zn. I. ÚS 114/21, v nichž Ústavní soud odmítl ústavní stížnosti téhož dovolatele jako zjevně neopodstatněné, a to za typově stejné situace. Nejvyšší soud konstatoval, že si dovoluje zopakovat závěry, jež uvedl v usnesení ze dne 15. 9. 2020 sp. zn. 20 Cdo 2422/2020 a které jej vedly k závěru, že v posuzované situaci není důvod k překročení zásady, že nelze zastavit řízení, které již neběží: „Jde-li o argument odvolacího soudu a povinného, že dojde-li k zastavení exekuce pro nezpůsobilý exekuční titul podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř., dochází na rozdíl od zastavení podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. c) o. s. ř. k zastavení exekuce „zpětně“ (čímž odvolací soud zjevně mínil, že oprávněná i soudní exekutor musí povinnému vrátit plnění, které bylo vymoženo ve prospěch exekučního titulu a nákladů exekuce na straně soudního exekutora a oprávněné), nelze pominout, že bylo na povinném, aby již v předchozím řízení, v němž došlo k zastavení exekuce na návrh oprávněné podle § 268 odst. 1 písm. c) o. s. ř., uváděl skutečnosti, pro které má dojít k zastavení exekuce z prioritního důvodu (zde proto, že exekuční titul ve formě rozhodčího nálezu neobstojí pro údajnou „nemravnost“ plnění), a ovlivnil tak rozhodnutí o náhradě nákladů exekuce. Povinný rovněž mohl namítnout, že soudní exekutor v posuzovaném případě nebyl příslušný rozhodnout o zastavení exekuce. Za takových okolností by se soudní exekutor a posléze i odvolací soud museli těmito námitkami zabývat s tím, že o návrhu na zastavení exekuce může rozhodnout nikoliv exekutor, ale exekuční soud, jenž má zjistit jiný důvod pro její zastavení a tuto okolnost zohlednit ve výroku o náhradě nákladů exekuce a nákladů řízení na straně oprávněné. Došlo-li však již dříve k pravomocnému a výslovnému zastavení exekuce z údajně nesprávného důvodu, nelze toto možné nedopatření odstranit novým zastavením již výslovně a pravomocně zastavené (a tedy již neplynoucí) exekuce. Má-li povinný za to, že exekučním titulem vymožené plnění ve prospěch oprávněné jí podle hmotného práva nenáleží, má k dispozici žalobu o vydání tohoto plnění z titulu bezdůvodného obohacení.“

17. Zastavení již pravomocně zastavené exekuce pro důvod ve prospěch povinného tedy podle názoru Nejvyššího soudu nesměruje ke zcela zásadnímu vylepšení právní pozice povinného. Nové zastavení exekuce totiž samo o sobě nevede ke vzniku přímé povinnosti exekutora nebo oprávněného k navrácení plnění, které bylo v opakovaně zastavené exekuci vymoženo. Vyhodnocením reálného právního přínosu opakovaného zastavení exekuce pro povinného se Ústavní soud v daném nálezu v úplnosti nezabýval, když tento přínos teoreticky může spočívat v jiném rozvržení důkazního břemene v následujícím řízení o vydání plnění, jež bylo vymoženo v opakovaně zastavené exekuci a jež povinný povede proti oprávněnému, případně i exekutorovi, nebo i v možnostech povinného brojit proti námitce promlčení jeho práva na vrácení vymoženého plnění, kterou oprávněný v takovém řízení případně vznesl. Právě posouzení této problematiky je zásadní pro závěr, zda je na místě připustit výjimku ze zásady, že nelze zastavit řízení, které již bylo dříve výslovně a pravomocně zastaveno.

18. Ve vyjádření Krajského soudu v Ostravě je zejména uvedeno, že zkoumaná věc není až tak úplně totožná se situací, řešenou shora uvedeným nálesem Ústavního soudu, na který stěžovatel poukazuje. Technicky vzato soudní exekutor v nyní souzené věci vydal usnesení o zastavení exekuce podle odvolacího soudu v době, kdy ještě měl pravomoc k jejímu provádění a otázkou k diskusi může být jen to, zda soudní exekutor měl k vydání usnesení o zastavení exekuce přistoupit, když měl shromážděny peněžní prostředky a vydal příkaz k úhradě nákladů exekuce. Dále krajský soud zdůraznil, že

stěžovatel se proti údajně nemravným nárokům mohl bránit již v rámci rozhodčího řízení, a to jak před vydáním rozhodčího nálezu, tak i po něm formou žaloby na zrušení rozhodčího nálezu (když s ohledem na datum uzavření rozhodčí doložky 26. 2. 2013 měl k dispozici i zvláštní důvod ke zrušení rozhodčího nálezu svědčící spotřebitelům a zavedené zákonem č. 19/2012 Sb. s účinností od 1. 4. 2012) a nic mu prý nebránilo ani v tom, aby v průběhu exekuce podal návrh na její zastavení z prioritního důvodu, což učinil až 13. 8. 2021, tedy daleko poté, co exekutor od něj získal plnění a poté co příkaz k úhradě nákladů exekuce a usnesení o zastavení exekuce nabyly právní moci. Krajský soud rovněž konstatoval, že se při svém rozhodování řídil judikaturou Nejvyššího soudu, jakožto orgánu povoláného ke sjednocování judikatury, a to konkrétně usnesením ze dne 15. 9. 2020 sp. zn. 20 Cdo 2422/2020.

19. Okresní soud v Novém Jičíně shledává ústavní stížnost povinného důvodnou. Fakt, že exekuce byla vedena na základě nicotného rozhodčího nálezu a byla tedy nepřípustná, přesto skončila vymožením vymáhané částky, nebrání právnímu závěru o nepřípustnosti exekuce a důvodnosti zastavení exekuce. Ke stejnému závěru opakovaně dospěl i Ústavní soud. Pokud soudní exekutor poté, co exekuce skončila vymožením, rozhodl o jejím zastavení, rozhodl poté, co skončilo jeho oprávnění v exekuci konat. Takové rozhodnutí trpí zásadní vadou, když neměl tedy pravomoc takové rozhodnutí vydat. Dle názoru okresního soudu odvolací soud měl k nedostatku pravomoci soudního exekutora rozhodnout o zastavení exekuce přihlédnout.

20. Vedlejší účastnice řízení považuje napadená usnesení za věcně správná, když má za to, že se soud druhého stupně i dovolací soud se všemi tvrzeními stěžovatele řádně vypořádal. Zároveň je toho názoru, že ústavní stížnost je nepřípustná, jelikož ze strany stěžovatele nebyly vyčerpány všechny opravné prostředky. Pokud chtěl stěžovatel zvrátit rozhodnutí soudního exekutora o zastavení exekučního řízení, měl proti němu podat odvolání. Pokud tak neučinil, veškeré jeho další kroky jsou jen nesprávným konstruováním dalšího opravného prostředku, o který se povinný sám svou vinou připravil. Vedlejší účastnice dále také uvedla, že by Ústavní soud měl rozhodnout v plénu, když je rozhodováno o právním názoru třetího senátu pod sp. zn. III. ÚS 1536/21, který se prý odchyluje od předchozí rozhodovací praxe Ústavního soudu. Dále vedlejší účastnice ve svém vyjádření zejména konstatovala, že je otázkou, zda přístup, zvolený v uvedeném nálezu Ústavního soudu je žádoucí z hlediska morálního a výchovného, neboť bude-li moc soudní moc dávat najevo společnosti, že při uzavírání smluv není vůbec nutné přemýšlet o jejich dopadu do majetkové sféry, ani se bránit v nalézacím řízení, protože dojde-li na exekuci, bude přece zjednána náprava, pak to povede k ještě větší nezodpovědnosti subjektů právních vztahů. Takovéto nyní nastavené tendence výkladu zákona prý bortí jedny z nejzákladnějších procesněprávních zásad, jako je například právo na zákonného soudce (nalézat právo má soudce určený pro nalézací řízení, nikoli soudce exekuční) a s tím související zásady věcné a místní příslušnosti a dále zásadu, podle níže jen bdělým svědčí jejich práva.

IV.

Ústavněprávní posouzení věci

21. Ústavní stížnost je důvodná.

22. Ústavní soud ve své judikatuře opakovaně konstatoval, že výklad a následná aplikace právních předpisů obecnými soudy mohou být v některých případech natolik extrémní, že vybočí z mezí hlavy páté Listiny základních práv a svobod, jakož i z principů

ovládajících demokratický právní stát, a zasáhnou tak do některého ústavně zaručeného základního práva. To je i případ stěžovatele.

23. Ústavní soud je vázán svým předchozím nálezem sp. zn. III. ÚS 1536/21 ze dne 29. 9. 2021 v obdobné věci téhož stěžovatele. Odůvodnění krajského soudu, obsažené ve shora citovaném vyjádření k ústavní stížnosti, že zkoumaná věc není úplně totožná se situací, řešenou shora uvedeným nálezem, tedy Ústavní soud nesdílí. Rovněž není důvodu, aby věc řešilo plénum, jak to navrhuje vedlejší účastnice, poněvadž usneseními, vydanými navíc před předmětným nálezem, není příslušný senát Ústavního soudu vázán. Stejně tak nelze považovat ústavní stížnost za nepřípustnou, protože stěžovatel měl prý podat odvolání proti rozhodnutí o zastavení exekuce. Podle Ústavního soudu naopak stěžovatel v dané věci využil všechny efektivní právní prostředky, které měl k dispozici, včetně dovolání k Nejvyššímu soudu, a až po jejich selhání se obrátil na Ústavní soud.

24. Ústavní soud tedy odkazuje na svůj nálezn sp. zn. III. ÚS 1536/21, jímž je vázán a který je účastníkům i vedlejším účastníkům řízení znám, a opakuje znovu jeho nosné důvody. V judikatuře je již ustálen závěr, že obecné soudy mohou ve výjimečných případech rozhodnout o zastavení exekuce i po jejím skončení pro vymožení pohledávky, přičemž důvody zastavení exekuce se s ohledem na různorodé skutkové okolnosti jednotlivých případů postupně rozšiřovaly. Hlavním smyslem je zabránit zjevným nespravedlnostem zejména při poskytování spotřebitelských úvěrů nebankovními společnostmi, kdy exekučním titulem byl rozhodčí nálezn. Vždy je třeba vzít v potaz konkrétní okolnosti případu, to znamená posoudit, zda podmínky příslušné smlouvy o úvěru lze označit za zjevně nespravedlivé. To přitom nejen vzhledem k parametrům obsaženým v úvěrové smlouvě, ale také k tomu, zda se úvěrovaný (dříve dlužník) v řízení, v němž bylo rozhodováno o věci samé, procesně aktivně bránil (a zda měl vůbec reálnou možnost se bránit) anebo se vyskytly další významné okolnosti. Soud nesmí resignovat na potřebu ochrany povinného, vyjde-li dodatečně najevo, že exekuce byla od samého počátku vedena a provedena na základě nezpůsobilého exekučního titulu a tuto ochranu lze realizovat toliko dodatečným rozhodnutím o zastavení exekuce. Soudy v dané věci se však touto otázkou nezabývaly, když pouze konstatovaly, že předmětným usnesením soudního exekutora byla exekuce pravomocně zastavena. Vyšly přitom z již citovaného usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 2422/2020, v němž Nejvyšší soud posuzoval případ vyznačující se obdobnými skutkovými okolnostmi.

25. Ústavní soud se neztotožňuje rovněž se závěrem, že by ochrana práv povinného proti popsanému postupu soudního exekutora a oprávněného - kdy soudní exekutor k návrhu oprávněného přistoupil k zastavení již skončené exekuce - byla v nyní posuzované věci dostatečně a efektivně zajištěna tím, že povinný, na němž již byla veškerá plnění vymožena, může podat proti takovému rozhodnutí soudního exekutora odvolání; pokud ale takto nepostupuje, znamená to, že dostatečně nedbal svých práv a už proto má být jeho ústavní stížnost odmítnuta jako zjevně neopodstatněná. K tomu Ústavní soud uvádí, že výklad obecných soudů by ve svém důsledku znamenal, že stěžovatel měl brojit proti zastavení exekuce - tedy proti výroku, s nímž přísně vzato souhlasí - jen kvůli *důvodu*, pro který k zastavení exekuce bylo přistoupeno. Odvolání proti rozhodnutí soudního exekutora, vydanému navíc mimo jeho rozhodovací pravomoc, proto za současného stavu nelze označit za účinný prostředek ochrany stěžovatelových práv, který stěžovatel musel bezpodmínečně využít. Ústavní soud v tomto ohledu odkazuje rovněž na přílehlavou stížnostní argumentaci, podle které právní laik těžko může vědět, že po rozhodnutí soudního exekutora o skončení exekuce již nemá být exekutorem rozhodováno o jejím zastavení a že je z pohledu povinného dán ve svých důsledcích

poměrně dramatický rozdíl mezi jednotlivými důvody, podle nichž k zastavení exekuce dochází.

26. Vedle nezákonnosti rozhodnutí exekutora (absence rozhodovací pravomoci) nelze za přílehlavou označit ani argumentaci obecných soudů, že rozhodnutí soudního exekutora o zastavení exekuce na návrh oprávněného podle § 268 odst. 1 písm. c) o. s. ř. vytváří překážku věci pravomocně rozhodnuté a brání rozhodování o zastavení exekuce z důvodů podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. Zatímco předmětem rozhodování o zastavení exekuce na návrh oprávněného podle § 268 odst. 1 písm. c) o. s. ř. je, zda exekuce má být prováděna *do budoucna*, aniž by byla jakkoliv hodnocena legalita dosud proběhlé části exekučního řízení, při rozhodování o návrhu na zastavení již skončené exekuce dle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. soudy hodnotí naopak právě to, zda exekuce byla vedena po právu či nikoliv *v minulosti*. Je tak zřejmé, že rozhodnutí o zastavení exekuce k návrhu oprávněného podle § 268 odst. 1 písm. c) o. s. ř. není totožné s rozhodnutím k návrhu povinného dle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř., jelikož předměty těchto rozhodnutí jsou odlišné a nebylo proto rozhodováno ve stejné věci podle § 159a odst. 4 o. s. ř. Ačkoliv je tedy z formálního hlediska v obou případech rozhodováno o zastavení exekuce, z materiálního hlediska nelze v těchto specifických procesních situacích a s ohledem na judikatorní vývoj hodnotit předmět rozhodování jako zcela totožný.

27. Za situace, kdy judikatura dospěla k závěru o možnosti v některých případech zastavit exekuční řízení soudním rozhodnutím i tehdy, byla-li již pohledávka vymožena, není důvod, aby obecné soudy nemohly rozhodovat i v těch případech, kdy exekuční řízení zastaví soudní exekutor, a to v jednoznačném a vědomém rozporu se zákonem. Právo má totiž sloužit k hledání a nalézání spravedlivých řešení společenských konfliktů a nesmí se stávat účelovým prostředkem k dosažení nespravedlivých výhod oproti ostatním. Právě k takovému výsledku by však docházelo, pokud by Ústavní soud akceptoval, že za situace, kdy judikatura vytvořila možnost „otevření“ již skončeného exekučního řízení v důsledku vymožení pohledávky, by se tato možnost zase „uzavřela“ v důsledku zcela zjevně účelově podávaných návrhů na zastavení exekuce ze strany oprávněných osob, jak se tomu stalo i v nyní posuzované věci. Proto je v těchto případech nutné, aby se obecné soudy v tomto a obdobných případech vždy zabývaly i tím, zda exekutor měl rozhodovací pravomoc k tomu, aby řízení o již skončené exekuci zastavil, a zda důvodem tohoto zastavení nebyl pouze zájem fakticky zvýhodnit oprávněného a zneužívat právo (§ 6 věta druhá o. s. ř.). Pokud soudy zjistí, že soudní exekutor rozhodovací pravomoc k zastavení již skončené exekuce neměl, nenastane překážka věci pravomocně rozhodnuté a samy pak k návrhu povinného mohou přistoupit k zastavení již skončené exekuce na základě tzv. prioritního důvodu, pokud k takovému postupu na základě posouzení individuálních okolností případu a v souladu s ustálenou judikaturou shledají naplnění příslušných podmínek.

28. Obecné soudy totiž nemohou rezignovat na svoji ústavní povinnost chránit základní práva a svobody. V právním státě není možné nezabývat se konkrétními okolnostmi daného exekučního řízení a motivací jeho jednotlivých účastníků a nehledat řešení, které lze považovat za nejvíce spravedlivé. Takovýmto řešením však v nyní rozhodované věci není to, které zvolily obecné soudy, když se vůbec nezabývaly tvrzenou nemravností celé exekuce a účelovostí jednání oprávněné vedlejší účastnice.

V.
Závěr

29. Ústavní soud tedy dospěl k závěru, že obecné soudy, rozhodující ve věci, porušily právo stěžovatele na soudní ochranu a na spravedlivý proces, zaručené v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, jakož i v čl. 6 odst. 1 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv. Z uvedených důvodů bylo ústavní stížnosti zcela vyhověno v souladu s ust. § 82 odst. 3 písm. a) zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů.

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 4. ledna 2022

David Uhlíř
předseda senátu